

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Кафедра права

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З КУРСУ
«ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ
(ПРАВОВА ПЕДАГОГІКА)»**

для здобувачів вищої освіти

спеціальності 081. Право

усіх форм навчання

МЕЛІТОПОЛЬ – 2020

УДК 378.013.8:34 (072)

Методичні рекомендації до самостійної роботи з курсу «Історія та теорія вищої юридичної освіти (правова педагогіка)» для здобувачів вищої освіти спеціальності 081 Право [Текст]: навч.-метод. вид. / Укладач О.О. Куліда. – Мелітополь : МДПУ ім. Б. Хмельницького., 2020. – 35 с.

Рецензенти:

Морарь Микола Васильович, доктор політичних наук, професор кафедри суспільно-гуманітарних наук Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного.

Жеребко Олександр Іванович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри права Мелітопольського інституту державного та муніципального управління «КПУ».

В методичних рекомендаціях наведено розробки до самостійних робіт з курсу «Історія та теорія вищої юридичної освіти (правова педагогіка)» для студентів II курсу природничо-географічного факультету спеціальності 081. Право. Самостійні роботи підготовлені до тих питань які не вивчаються на лекційних та семінарських заняттях і винесені на самостійне опрацювання. Призначається для здобувачів вищої освіти денної та заочно-дистанційної форми навчання.

Рекомендовано до друку Вченою радою природничо-географічного факультету Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького/ Протокол № 06 від 23 січня 2020 року.

© Куліда О.О.

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Юридична освіта – процес і результат пізнання державно-правових явищ і оволодіння основами юридичної професії. Це система фундаментальних і спеціальних знань конкретного індивідуума, зумовлена суспільними потребами і одночасно це система юридичних знань, накопичених за час розвитку людської цивілізації, що володіє ознаками саморозвитку.

Юридична освіта має на меті всебічну підготовку фахівців – професіоналів в області юриспруденції, здатних правильно тлумачити і застосовувати закон, розбиратися з позиції права у всіх тонкощах конкретної життєвої ситуації, приймати рішення, керуючись виключно буквою і духом закону, реалізовувати свої здібності і повноваження на благо особистості, суспільства, держави. Тому юридична освіта сьогодні, в умовах модернізації всієї вищої школи, вимагає до себе особливо пильної уваги в цілях виявлення сукупності проблем, пов'язаних з якістю підготовки юристів, організаційної та змістовною стороною процесу викладання, фінансовим станом вищих навчальних закладів і т. д.

Юридична освіта, покликана реалізувати потреби, інтереси особистості і суспільства в науковому оволодінні професійною юридичною діяльністю, виступає в якості необхідного компонента сукупності чинників, що забезпечують нормальне, культурний розвиток будь-якого соціуму. Життєзабезпечувальна, культурологічна і гуманістична функції юридичної освіти розкриває його сутнісні якості, визначають його роль та значення у формуванні правосвідомості та правової культури.

Як процес розвитку і саморозвитку особистості, освіта органічно взаємопов'язане з вихованням та освітою. З одного боку, воно виступає умовою і формою їх реалізації, з іншого - результатом їх взаємодії. Правове виховання і правове навчання (просвітництво й освіта) невіддільні один від одного, але в той же час мають неоднакове значення і власні форми існування. Навчання включає оволодіння знаннями, вивчення законів, юридичних конструкцій і технологій, а виховання відбувається в результаті освоєння правових цінностей, розуміння гуманістичних засад права, життя по праву, у відповідності з законом. Правове виховання має постійно супроводжувати людину від народження, а юридичну освіту отримують в певній системі і в певний час, воно ділиться на рівні, категорії і тягне за собою придбання юридичної професії.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Курс «Історія та теорія вищої юридичної освіти (правова педагогіка).» це формування особистості сучасного фахівця в нових соціально-економічних умовах розвитку суспільства потребує всебічного поглиблення педагогічних знань. Вивчення дисципліни дає можливість засвоїти основні поняття та категорії педагогіки, навчитись використовувати їх під час аналізу юридичних проблем, в реальних ситуаціях взаємодії з людьми, впливу на них, самоактуалізації, самореалізації. Провідним завданням вивчення курсу є формування педагогічної культури спеціалістів, яка необхідна їм в роботі з колегами, відвідувачами, офіційними та неофіційними групами. Комплекс вимог до фахівців, зокрема до юристів, включає й уміння навчати та виховувати інших, постійно займатися самовдосконаленням та самовихованням. Вивчення дисципліни сприятиме реалізації практичної спрямованості підготовки юриста із забезпечення ними психологічної та педагогічної допомоги населенню у вирішенні різноманітних проблем життєдіяльності у складних соціально-психологічних умовах.

МЕТА ТА ЦІЛІ КУРСУ

Мета вивчення курсу «Історія та теорія вищої юридичної освіти (правова педагогіка)» — опанування здобувачами вищої освіти основних закономірностей, принципів, методів і форм навчання та виховання; забезпечення успішної професійної адаптації майбутніх юристів на основі вивчення ними основних функцій педагога, вимог до його особистості, організації його трудової діяльності.

У результаті самостійного вивчення дисципліни, студент має:

знати:

- основні поняття та категорії педагогіки вищої школи;
- історію розвитку педагогіки та принципи науки;
- теорію освіти і навчання вищої юридичної освіти;

вміти:

- визначати проблему та її формулювати;
- висувати гіпотезу, знаходити спосіб її перевірки;
- збирати дані, вибирати або самостійно розробляти методики;
- аналізувати дані, формулювати висновки;
- передбачати можливості щодо використання одержаних результатів;
- використовувати спеціальні методи і прийоми для вирішення різних соціально-психологічних і педагогічних проблем у сфері професійної юридичної діяльності.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ КУРСОМ

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-3- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.;

ЗК-11- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Спеціальні (фахові, предметні компетентності) (СК)

СК-1- Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК-3- Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання (ПРН)

Соціально-гуманітарна ерудованість:

ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

Дослідницькі навички:

ПРН 7. Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

Комунікація:

ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

ПРН 13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.

Професійна самоорганізація та використання інформаційних технологій:

ПРН-17- працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.

Праворозуміння:

ПРН 18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

ПРН 20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

Правозастосування:

ПРН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати правові висновки.

ЗАГАЛЬНА СХЕМА КУРСУ

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)
Блок 1. Вища школа в системі освіти України		
Тиж.1-2 10 год.	Тема 1. Основні завдання вищої юридичної освіти	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)
Тиж.2 10 год.	Тема 2. Історія вищої юридичної освіти	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)
Тиж.3-4 10 год.	Тема 3. Основні завдання, напрямки та шляхи вдосконалення розвитку юридичної освіти в Україні	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)
Тиж.5 8 год.	Тема 4. Соціально-правова педагогіка. Теоретичні основи розвитку і виховання особистості у правовій педагогіці	Лекція (2 год.) Самостійна робота (6 год.)
Тиж.6-7 10 год.	Тема 5. Педагогічні проблеми правового виховання молоді	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)
Тиж.8-9 10 год.	Тема 6. Особливості правової культури	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)
Блок 2. Освітній процес у вищих навчальних закладах		
Тиж.10-11 10 год.	Тема 7. Превентивна і пенітенціарна педагогіка.	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)
Тиж.12-13 10 год.	Тема 8. Педагогіка у правоохоронній діяльності	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)
Тиж.14 4 год.	9. Педагогічна культура і педагогічна майстерність	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.)
Тиж.15 4 год.	Тема 10. Організація освітнього процесу	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.)
Тиж.16 4 год.	Тема 11. Правове регулювання вищої освіти в Україні	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.)

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Тема 1. Основні завдання вищої юридичної освіти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика основних категорій педагогіки вищої школи. 2. Історія розвитку вищої юридичної освіти. 3. Система юридичної освіти в Україні.
Тема 2. Історія вищої юридичної освіти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відродження національної педагогічної освіти в незалежній Українській державі. 2. Вища педагогічна освіта в США. 3. Система юридичної освіти в західноєвропейських країнах (Франція, Англія, Німеччина). 4. Система вищої педагогічної освіти в Японії, Китаї.
Тема 3. Основні завдання, напрямки та шляхи вдосконалення розвитку юридичної освіти в Україні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основи побудови педагогічної системи в освітніх закладах. 2. Основні психолого-педагогічні умови ефективності освітнього процесу. 3. Формування та вдосконалення нормативно-правової бази юридичної освіти
Тема 4. Соціально-правова педагогіка. Теоретичні основи розвитку і виховання особистості у правовій педагогіці	<ol style="list-style-type: none"> 1. Студентство як соціальна група. 2. Психологічні особливості старшого юнацького віку. 3. Соціально-педагогічна адаптація студентства у вищому навчальному закладі.
Тема 5. Педагогічні проблеми правового виховання молоді	<ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості соціально-юридичної педагогіки. 2. Соціально-педагогічні фактори у правовій сфері
Тема 6. Особливості правової культури	<ol style="list-style-type: none"> 1. Правова компетентність. 2. Правова культура суспільства.
Тема 7. Превентивна і пенітенціарна педагогіка	<ol style="list-style-type: none"> 1. Принципи профілактики злочинності. 2. Віктимна профілактика.
Тема 8. Педагогіка у правоохоронній діяльності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Види взаємозв'язку правоохоронної діяльності із педагогічною функцією. 2. Види правоохоронної діяльності із соціально-педагогічним впливом на громадян. 3. Педагогіка в діяльності різних спеціалістів правоохоронних органів.

МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Блок 1. Вища школа в системі освіти України

САМОСТІЙНА РОБОТА №1

Тема: Вступ. Основні завдання вищої юридичної освіти.

План

1. Предмет педагогіки вищої школи.
2. Основні функції та завдання педагогіки вищої школи.
3. Вища школа як педагогічна система.
4. Характеристика основних категорій педагогіки вищої школи.
5. Історія розвитку вищої юридичної освіти.
6. Система юридичної освіти в Україні.

I. Завдання на самостійне опрацювання

1. Обґрунтуйте поняття «педагогіка» та «юридична педагогіка». В чому їх різниця?
2. Законспектувати Державну національну програму „Освіта, Україна XXI ст.” (основні поняття та особливості.).

II. Дати відповіді на запитання

1. Визначте методологічні підходи до організації навчання в системі вищого навчального закладу.
2. Визначте структуру процесів навчання і викладання у ВНЗ.
3. Обґрунтуйте дидактичні підходи до традиційного та особистісно-орієнтованого навчання у вищій школі.
4. Пояснити Закон про вищу освіту.

III. Практичні завдання

1. Зробити порівняльний аналіз функцій вищого та середнього навчального закладу.
2. Відобразити схематично структуру педагогічної системи освіти.
3. Проаналізувати теоретичні методи педагогічного дослідження.
4. Визначити внесок в розробку теоретичних проблем профілактичної

роботи та практику роботи з важковиховуваними дітьми С.Т. Шацького та П.П. Блонського.

IV. Тематика рефератів (за вибором студента)

1. Особливості навчання у вищому навчальному закладі.
1. Особливості розвитку юридичної освіти в Україні.
3. Перспективи розвитку юридичної освіти в Україні.
4. Закони України про вищу освіту.

V. Контроль самостійної роботи

Перевірка конспектів; усне опитування; перевірка (захист) рефератів.

Література: *Основна :1, 2, 4, 6, 7.*

Додаткова: 1, 3, 5, 19, 25, 34, 35, 36, 41, 49.

САМОСТІЙНА РОБОТА №2

Тема: Історія вищої юридичної освіти.

План

1. Передісторія вищої освіти в Україні.
2. Вища педагогічна освіта в Україні Радянського періоду.
3. Відродження національної педагогічної освіти у незалежній Українській державі.
4. Вища педагогічна освіта в США.
5. Система юридичної освіти у західноєвропейських країнах (Франція, Англія, Німеччина).
6. Система вищої педагогічної освіти в Японії, Китаї.

I. Дати відповідь на питання тесту

1. Перше братство в Україні .....
2. В результаті об'єднання..... Братських шкіл було створено Києво-Могилянську академію.
3. Першим ректором Острозької академії був.....
4. Перший етап педагогічного дослідження має на меті.....
5. Основні види контролю.....

II. Тематика рефератів

1. Історія розвитку вищої юридичної освіти. 2. Перший юридичний заклад в Україні.

3. Порівняльний аналіз підготовки юристів в Україні та за кордоном.

III. Контроль самостійної роботи

Перевірка конспектів; усне опитування; перевірка (захист) рефератів.

Література: *Основна :1, 2, 4, 6, 7.*

Додаткова: 2, 3, 5, 15, 17, 19, 32, 36, 37, 47.

САМОСТІЙНА РОБОТА №3

Тема:.. Основні завдання, напрямки та шляхи вдосконалення розвитку юридичної освіти і України.

План

1. Юридична освіта і її педагогічна система в освітньому закладі.
2. Юридична освіта в Україні.
3. Педагогічні системи в юридичній освіті.
4. Основи побудови педагогічної системи в освітніх закладах.
5. Основні психолого-педагогічні умови ефективності освітнього процесу.
6. Формування та вдосконалення нормативно-правової бази юридичної освіти

I. Завдання для самоконтролю

1. Дайте характеристику професійній майстерності юриста.
2. Визначіть соціально-мотиваційні якості професійної спрямованості юриста.
3. Визначіть професійну компетентність юриста як система професійних знань, умінь та навичок, що забезпечують успішне виконання професійних функцій.
4. Охарактеризуйте особистісні якості юриста: альтруїзм, гуманістична

спрямованість, розвинута емпатія, рефлексія, чутливість, експресивність, комунікативні, організаторські здібності, толерантність, критичність мислення, гнучкість мислення, оптимізм, віра в успіх, постійний самоаналіз як умова самовдосконалення.

5. Дайте характеристику педагогічній культурі викладача.

6. Вимоги до мовленнєвої комунікації юриста.

II. Практична робота

Дати характеристику корекційної роботи по стабілізації нервового здоров'я співробітників як необхідна умова профілактики правопорушень.

III. Підготувати доповідь на одну із тем

1. Юридична освіта і її розвиток в Україні.

2. Основи побудови педагогічної системи в загальноосвітніх закладах.

3. Методична система навчання юристів

IV. Контроль самостійної роботи

Перевірка конспектів; усне опитування; перевірка (захист) рефератів.

Література: *Основна* :1, 2, 4, 6, 7.

Додаткова: 2, 4, 6, 23, 27, 37, 38, 48.

САМОСТІЙНА РОБОТА №4

Тема: Соціально-правова педагогіка. Теоретичні основи розвитку

План

1. Поняття соціальна група.

2. Поняття про соціальну педагогіку. Предмет, об'єкт соціальної педагогіки.

3. Студентство як соціальна група.

4. Психологічні особливості старшого юнацького віку.

5. Соціально-педагогічна адаптація студентства у вищому навчальному закладі.

I. Завдання на самостійне опрацювання

1. Обґрунтуйте поняття: людина, індивід, індивідуальність,

особистість.

2. У чому полягає вплив спадковості на розвиток особистості.
3. Розкрийте вплив негативних факторів середовища на розвиток особистості дитини.
4. Який вид діяльності особливо впливає на розвиток особистості?
5. Чому виховання вважають вирішальним фактором у розвитку і формуванні особистості людини?
6. Як співвідносяться соціальне та біологічне в розвитку особистості?

II. Письмова робота

1. Охарактеризувати періодизацію розвитку особистості за критерієм провідної діяльності.
2. Охарактеризувати методи формування суспільної свідомості.
3. Довести взаємозв'язок різних методів виховання.
4. Які прийоми індивідуального виховного впливу найчастіше використовує вчитель, викладач?
5. У чому виявляються основні риси творчого підходу до вибору і використання методів навчання?
6. Якою є роль прикладу у вихованні?

III. Практичні завдання

1. Проаналізувати статтю: Кравченко Ю.М. Формування творчої особистості студента у рамках програмного рішення педагогічних задач // Нові технології навчання. - К., 2001.- Вип.. 31.- С. 188-195.
2. Дати характеристику особливостям особистості важковиховуваних неповнолітніх (спираючись на знання з вікової психології).
3. Дослідити організацію роботи громадськості по профілактиці правопорушень неповнолітніх в мікрорайонах школи.

IV. Контроль самостійної роботи

Перевірка конспектів; усне опитування; перевірка (захист) рефератів.

Література: *Основна* :1, 2 ,4, 6, 7.

Додаткова: 3, 5, 9, 19, 24, 32, 36, 39.

САМОСТІЙНА РОБОТА №5

Тема 5. Педагогічні проблеми правового виховання студентської молоді.

План

1. Вплив факторів соціально-педагогічної системи на процес соціального становлення особистості.
2. Основи педагогічного підходу в праві.
3. Правова соціалізація особистості та її педагогічні аспекти.
4. Особливості соціально-юридичної педагогіки.
5. Соціально-педагогічні фактори в правовій сфері.

I. Завдання на самостійне опрацювання

1. Дайте класифікацію соціально-педагогічних факторів, які впливають на правову сферу.
2. Охарактеризуйте соціально-педагогічні фактори: фонові, правові, криміногенні соціально-педагогічні.
3. Розкрийте практичну значущість знань, обліку і регулювання всіх соціально-педагогічних факторів.
4. Визначить проблеми формування правової культури населення.
5. Педагогічне забезпечення в системі заходів із створення правової держави.
6. Охарактеризуйте спеціальні педагогічні принципи правовиховної роботи.
7. Визначить роль сім'ї і її життєдіяльність в правовій соціалізації особистості.

II. Питання і завдання для самоконтролю

1. Дайте визначення правовому вихованню.
2. Охарактеризуйте структуру правового виховання.
3. Визначити основні ознаки правового виховання.
4. Визначити особливості морального виховання.
5. В чому полягає формування правової свідомості?

6. Визначити особливості правового виховання.
7. В чому полягає правова вихованість?
8. Засоби та методи правового виховання.
9. Назвати види правосвідомості.
10. В чому полягає правовий нігілізм.
11. Засоби та особливості, які спричинюють зведення до мінімуму правового нігілізму.

III. Практичне завдання

1. Дослідити організацію роботи сім'ї по профілактиці правопорушень неповнолітніх в мікрорайонах школи.
2. Визначити вплив сімейного неблагополуччя на формування особистості дитини.
3. .Визначити профілактику правопорушень неповнолітніх.

IV. Реферати

1. Профілактика алкоголізму, наркоманії, токсикоманії у підлітків.
2. Робота соціальних служб для молоді з дітьми вулиці та важковиховуваними підлітками.
3. Особливості правового виховання.
4. Поняття та сутність важковиховуваності.
5. Вплив спадковості на розвиток особистості.
6. Принципи виховання.
7. Сутність виховання та вихованості.
8. Самовиховання та перевиховання. Принципи перевиховання.

V. Дати відповідь на питання тесту

1. Виховання молоді на культурно-історичному досвіді свого народу, його традиціях, звичаях, обрядах, багатовіковій мудрості, духовності називається:

- а) родинним;
- б) національним;
- в) патріотичним.

2. Показником ефективності і якості педагогічного процесу є:

- а) вихованість студентів;
- б) освіченість і вихованість студентів;
- в) культура поведінки студентів.

3. Диспути, вечори, бесіди, свята, лекції - це:

- а) заходи;
- б) засоби і форми;
- в) методи і форми виховної роботи у ВНЗ.

4. Гармонійно розвинена, високоосвічена, соціальне і національне свідомою людиною, яка є носієм національної і культури - це:

- а) мета національного виховання;
- б) завдання виховання; в) ідеал виховання.

VI. Контроль самостійної роботи

Перевірка конспектів; усне опитування; перевірка (захист) рефератів.

Література: *Основна :1, 2, 4, 6, 7.*

Додаткова: 2, 4, 12, 16, 22, 25, 27, 34, 36, 48, 49.

КОНТРОЛЬНИЙ ТЕСТ ДО БЛОКУ 1.

Дати відповідь на питання тесту.

1. Педагогіка вищої школи - це ...

- а) частина філософії;
- б) синтез знань про природу;
- в) комплекс теоретичних і прикладних наук про процеси виховання, навчання, освіти;

г) наука про закономірності навчання і виховання студентів, а також їх наукову і професійну підготовку як спеціалістів відповідно до вимог держави та суспільства.

2. Об'єктом педагогіки вищої школи є:

- а) педагогічна система вищої школи;
- б) система вищої освіти і педагогічні процеси в ній;

в) система народної освіти і педагогічні процеси в системі вищої школи.

3. До процесуальної категорії в педагогіці вищої освіти належать:

- а) навчально-виховний процес, навчальний і виховний процес;
- б) виховання, навчання, освіта, розвиток, формування особистості.

4. Яку функцію виконує педагогіка вищої школи при розробці нових технологій та втілення результатів досліджень:

- а) проєктивно-конструктивну; б) прогностичну;
- в) аналітичну.

5. Встановіть правильну послідовність розв'язання педагогічної задачі:

- б. а) вибір системи методів;
- б) аналіз ситуації та постановка проблеми; в) аналіз вихідних даних;
- г) висунення гіпотези;
- д) аналіз результатів впливу.

7. В Україні існують такі кваліфікаційні (освітні) рівні вищої освіти:

- а) молодший спеціаліст; б) бакалавр;
- в) магістр.

8. Педагогіка вищої школи – це:

- а) частина філософії;
- б) синтез знань про природу;
- в) комплекс теоретичних і прикладних наук про процеси виховання, навчання, освіти;

г) наука про закономірності навчання і виховання студентів, а також їх наукову і професійну підготовку як спеціалістів відповідно до вимог держави та суспільства.

9. Метою педагогіки вищої школи є:

- а) дослідження закономірностей розвитку, виховання і навчання учнів;
- б) дослідження закономірностей розвитку, виховання і навчання студентів і розробка на цій основі шляхів удосконалення процесу підготовки кваліфікованого спеціаліста;

в) спрямованість на формування компетентного вчителя, який володіє методологією педагогічної науки.

10. Система критичних поглядів на реальну вузівську дійсність і відповідного пошуку та пропозиції нових конструктивних ідей – це...

11. Яку функцію виконує педагогіка вищої школи при теоретичному вивченні, описі, аналізі педагогічних явищ і процесів причинно-наслідкових зв'язків:

- а) прогностичну;
- б) аналітичну;
- в) проєктивно-конструктивну.

12. Сформулювати визначення. Гуманізація освіти - це створення умов:

- а) реальних;
- б) оптимальних;
- в) необхідних;
- г) найкращих.

для розвитку здібностей:

- а) кожного студента;
- б) всіх студентів.

через:

- а) самовизначення;
- б) самовиявлення;
- в) саморефлексію;
- г) саморозвиток;
- д) самовираження.

Блок 2. Освітні процес у вищих навчальних закладах

САМОСТІЙНА РОБОТА №6

Тема: Особливості правової культури.

План

1. Особливості правової культури.
2. Правова свідомість.
3. Правова компетентність.
4. Правова культура суспільства.

I. Питання і завдання для самоконтролю

1. Назвати чинники правової культури особистості.
2. Охарактеризувати ознаки правової культури.
3. Що ви розумієте під правовою культурою суспільства, особистості тощо?
4. Дайте характеристику професійній правовій культурі.
5. Визначити особливості правової компетентності.
6. Компоненти правових знань.
7. В чому полягає формування правової поведінки?
8. Дайте визначення понять правової освіти. В чому полягає особливості правової освіти?
9. Охарактеризуйте особливості педагогічного забезпечення правової культури та правового виховання.

II. Тематика рефератів

1. Правова культура: сутність поняття.
2. Правова культура студентської молоді.
3. Правова культура населення.

III. Контроль самостійної роботи

Перевірка конспектів; усне опитування; перевірка (захист) рефератів.

Література: *Основна* :1, 2, 4, 6, 7.

Додаткова: 2, 4, 5, 7, 15, 17, 19, 20, 23, 25, 26, 29.

САМОСТІЙНА РОБОТА №7

Тема: Превентивна і пенітенціарна педагогіка.

План

1. Педагогічна профілактика.
2. Превентивна педагогіка.
3. Принципи профілактики злочинності.
4. Віктимна профілактика.

I. Питання і завдання для самоконтролю

1. Дати визначення педагогічної профілактики.
2. Визначити особливості превентивної педагогіки.
3. Охарактеризувати задачі превентивної педагогіки.
4. Назвати функції превентивної педагогіки та дайте їх характеристику.
5. В чому полягають методи і прийоми педагогічної профілактики.
6. Дати пояснення педагогічному аспекту загальної профілактики.
7. Назвати типи профілактичних заходів щодо запобігання протиправної поведінки неповнолітніх.
8. Навести приклади педагогічної профілактики вживання наркогенних речовин молодими людьми.
9. Визначити особливості віктимної профілактики.

II. Практичні завдання

Умови ефективної організації навчально-виховного процесу та профілактики важковихованості.

III. Контроль самостійної роботи

Перевірка конспектів; усне опитування; перевірка (захист) рефератів.

Література: *Основна* :1, 2, 3, 4, 6, 7.

Додаткова: 4, 15, 17, 26, 27, 29.

САМОСТІЙНА РОБОТА №8

Тема: Педагогіка в правоохоронній діяльності.

План

1. Основні види зв'язків правоохоронної діяльності із педагогікою.
2. Види правоохоронної діяльності як різновид педагогічної.
3. Види взаємозв'язку правоохоронної діяльності із педагогічною функцією.
4. Види правоохоронної діяльності із соціально-педагогічним впливом на громадян.
5. Педагогіка в діяльності різних спеціалістів правоохоронних органів.

I. Завдання для самостійного опрацювання

1. Дайте характеристику педагогіці в діяльності співробітників патрульно- постової служби.
2. Визначити сутність педагогіки в діяльності органів поліції.
3. Охарактеризуйте педагогічні основи в діяльності співробітників оперативно- розшукових апаратів.
4. Педагогіка в діяльності слідчого.
5. Дайте характеристику превентивна педагогіка та визначити функції превентивної педагогіки.
6. Дайте характеристику педагогіки в сучасній системі виконання відповідальності, її задачі та функції.
7. Визначити принципи, засоби і способи перевиховання засуджених.
8. Дайте характеристику педагогічній техніці юриста.

II. Практичні завдання

Підготувати доповідь на одну із тем.

1. Методи роботи дільничного з неблагополучними сім'ями.
2. Особливості та умови ефективності організації виховної роботи з учнями у спецшколах.
3. Зміст соціально-профілактичної роботи з питань профілактики

правопорушень.

III. Контроль самостійної роботи

Перевірка конспектів; усне опитування; перевірка (захист) рефератів.

Література: *Основна :1, 2, 4, 6, 7.*

Додаткова:3, 5, 6, 7, 12, 17, 19, 29.

КОНТРОЛЬНИЙ ТЕСТ ДО БЛОКУ 2.

Дати відповідь на питання тесту.

1. Навчально-виховний процес у вищому навчальному закладі зберігає офіційно- авторитарний характер:

а) так;

б) ні.

2. Термін «гуманізм» тлумачиться як визнання цінності людини як особистості, вільний розвиток її здібностей:

а) так;

б) ні.

3. Педагогічний такт – це вміння знати і застосовувати педагогічно доцільний і ефективний спосіб впливу, почуття міри, здатність швидко оцінювати ситуацію і знаходити оптимальні рішення:

а) так;

б) ні.

4. Викладач – професіонал – це гарний співрозмовник з почуттям гумору, добрий і невимогливий, хоч і не володіє фактичними знаннями предмету:

5. а) так;

б) ні.

6. Педагогічно грамотне спілкування створює у вихованців негативну емоційну напругу:

а) так;

б) ні.

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Особливості соціалізації особистості.
2. Правова соціалізація особистості.
3. Правове виховання підлітків.
4. Правова освіта та правове виховання молоді.
5. Особливості превентивної педагогіки.
6. Особливості право виховної роботи із дітьми, які мають девіантну поведінку.
7. Проблеми формування правової культури населення.
8. Основні види зв'язків правоохоронній діяльності із педагогікою.
9. Основні методи і прийоми педагогічної профілактики.
10. Юридична освіта в Україні.
12. Професіональна майстерність та техніка юриста.
13. Юридична освіта за кордоном.
14. Правова держава, законність, правопорядок і педагогіка.
15. Педагогічні аспекти індивідуальної профілактики.

ПИТАННЯ ДЛЯ ЗАЛІКУ

1. Предмет і завдання правової педагогіки.
2. Характеристика методів дослідження в правовій педагогіці.
3. Місце правової педагогіки в системі юридичних та педагогічних наук.
4. Взаємозв'язок правової педагогіки з іншими галузями.
5. Соціальне виховання як складова процесу соціалізації особистості.
6. Види та засоби соціалізації особистості.
7. Соціальне середовище як фактор соціалізації особистості.
8. Методи дослідження в соціально-правовій педагогіці.
9. Об'єкт та суб'єкт соціально-правової діяльності.
10. Проблеми формування правової культури населення.
11. Педагогічне забезпечення в системі заходів із створення правової держави.
12. Спеціальні педагогічні принципи правовиховної роботи.
13. Об'єкти першочергового забезпечення правової соціалізації і формування культури населення.
14. Діяльність середньої загальноосвітньої школи в забезпеченні правової соціалізації правової культури.
15. Основні види зв'язків правоохоронній діяльності із педагогікою.
16. Види правоохоронної діяльності як різновид педагогічної.
17. Взаємозв'язок правоохоронної діяльності із педагогічною функцією.
18. Види правоохоронної діяльності із соціально-педагогічним впливом на громадян.
19. Педагогіка в діяльності різних спеціалістів правоохоронних органів.
20. Педагогіка в діяльності співробітників патрульно-постової служби.
21. Педагогіка в діяльності дільничних інспекторів міліції.

22. Педагогіка в діяльності співробітників оперативно-розшукуючих апаратів.
23. Педагогіка в діяльності слідчого.
24. Педагогіка в діяльності судді.
25. Педагогіка в діяльності прокурора.
26. Превентивна педагогіка.
27. Функції превентивної педагогіки.
28. Основні методи і прийоми педагогічної профілактики.
29. Виправна педагогіка.
  30. Педагогіка в сучасній системі виконання відповідальності, її задачі та функції.
  31. Принципи, засоби і способи перевиховання засуджених.
  32. Педагогічні аспекти основних напрямів профілактики рецидивної злочинності.
  33. Педагогічна техніка юриста.
  34. Техніка педагогічного спостереження.
  35. Техніка педагогічного аналізу.
  36. Техніка прийняття педагогічного рішення.
  37. Види спілкування та їх характеристика.
  38. Юридична освіта і її педагогічна система в освітньому закладі.
  39. Юридична освіта в Україні.
  40. Педагогічна системи в юридичній освіті.
  41. Основи побудови педагогічної системи в освітніх закладах.
  42. Основні психолого-педагогічні умови ефективності освітнього процесу.
  43. Професійна майстерність та техніка юриста.
  44. Соціально-мотиваційні якості професійної спрямованості юриста.
  45. Професійна компетентність юриста як система професійних знань, умінь та навичок, що забезпечують успішне виконання професійних функцій.

46. Характеристика особистісних якостей юриста.
47. Педагогічна концепція керівництва правоохоронними органами.
48. Педагогічні технологія в житті і діяльності правоохоронних органів.
49. Педагогічні технології у висуванні вимог до керівників.
  50. Педагогіка прикладу особистості і стилю діяльності керівника.
  51. Особливості системи виховання в правоохоронних органах.
  52. Педагогічні принципи виховання співробітників.
  53. Морально-психологічна підготовка.
  54. Правове виховання і профілактика професійної діяльності особистості співробітника.
    55. Методологія порівняльно-юридичної роботи.
    56. Педагогіка в практиці діяльності правоохоронних органів за кордоном.
      57. Юридична освіта за кордоном.
      58. Нові закордонні педагогічні технології підготовки професіоналів.
      59. Використання світового досвіду в роботі із персоналом.
    60. Характеристика функцій педагогічної профілактики.
    61. Основи техніки педагогічної взаємодії.
    62. Техніка педагогічного спостереження.
    63. Педагогічні аспекти індивідуальної профілактики.
    64. Принципи, засоби і способи перевиховання засуджених.
    65. Правова держава, законність, правопорядок і педагогіка.
66. Структура педагогічної реальності і основних педагогічних категорій.
  67. Пріоритети формування особистості в освіті.
  68. Закономірний характер формування особистості студента.
  69. Правотворчість в педагогіці.
  70. Методи і прийоми навчання в педагогічній профілактиці.
  71. Методи і прийоми виховання в педагогічній профілактиці.
  72. Взаємозв'язок компонентів професіоналізму юриста із успішністю його діяльності.

73. Техніка педагогічного спостереження.
74. Організаційні форми навчання.
75. Суть і роль сучасних інтенсивних технологій в юридичній освіті.
76. Технологія забезпечення інтересу студентів до занять.
77. Сутність поняття соціальна педагогіка.
78. Взаємозв'язок соціальної педагогіки із соціально-правовою педагогікою.
79. Шляхи підвищення педагогічної культури в юридичних освітніх закладах.
80. Соціально-педагогічний принцип управління.
81. Необхідність і сутність морально-психологічної підготовки.
82. Мета, задачі, зміст і види морально-психологічної підготовки співробітників.
83. Діяльність вищої школи в забезпеченні правової соціалізації правової культури.
84. Методичні принципи професійної підготовки.
85. Принцип виховуючого і розвиваючого навчання.
86. Принцип свідомості і активності у професійній підготовці.
87. Принцип наочності у професійній підготовці.
88. Особливості організації і методики занять із професійної підготовки.
89. Форми організації професійної підготовки.
90. Загальна характеристика професійно-педагогічної підготовки.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Державна національна програма "Освіта". Україна ХХІ століття / М-во освіти України; Ін-т систем, дослідж. освіти України. К.: Райдуга, 1994.
2. Закон України «Про вищу освіту».
3. Євтух М.Б., Сердюк О.П. Соціальна педагогіка. К., 2002.-225 с.
4. Головка Н.І. Правова педагогіка. Навчальний посібник. К.: МАУП, 2007.247 с.
5. Про участь Спілки юристів України в реалізації Національної програми правової освіти населення. Доповідь заступника Голови Спілки Мельника П.В. на пленумі Ради Спілки 28 лютого 2003 року. Електронна версія. 24 квітня 2004.
6. Соціальна робота / За ред. А. Й. Капської. К.: ІЗМН, 1998.
7. Столяренко А.М. Юридическая педагогика. Курс лекций. М., 2000. 496с.
8. Медвідь А.М., Медвідь Ф.М. Ораторське мистецтво правників. Навчальний посібник. К.: Міленіум, 2005. 336 с.

Додаткові

1. Аванесов Г.А. Криминология и социальная профилактика. М., 1980. 460с
2. Алексюк А.М., Педагогіка вищої освіти в Україні: Історія, Теорія: Підручник. К.:Либідь, 1998. 560 с.
3. Алексеев С.С. Введение в юридическую специальность. М., 1976.
4. Алексеев А.И. Педагогические основы предупреждения преступлений органами внутренних дел. М., 1984.
5. Андреев В.И., Педагогика творческого саморазвития: Инновационный курс.1. Казань:Казанский университет, 1996. 568 с.
6. Анденес И. Наказание и предупреждение преступлений. М., 1979.
7. Бандурка О.М., Тюріна В.О., Федоренко О.І. Основи педагогіки і

психології. Х., 2003.

8. Баранов С.П. Педагогика. Учеб. пособие; 2-е изд., доп. М.: Просвещение, 1986.– 336 с

9. Бондаренко О.Ф. Психологічна допомога особистості. Харків, 1996. 10.Бочарова Т.С. Социальное воспитание учащегося. М.,1991.

11. Боровский А.Б., Система методов профессиональной ориентации:Учебно-метод. пособие.кн.1:Основы профессиональной ориентации/ А.Б.Боровский, Т.М.Потапенко, Г.В.Щекин. К.:МАУП, 1993. 164 с.

12. Болотіна Н. Розвиток юридичної освіти в Україні. К.: Вища школа. 2001. № 2-3.

13. Братченко С.Л. Введение в гуманитарную экспертизу образования. М., 1999. 14.Васильев В.Л. Психологическая характеристика деятельности следователя. Л., 1970.

15. Васильев В.Л. Юридическая психология. СПб., 1998.

16. Власенко А.Н. Особистісно-орієнтований підхід у вихованні майбутніх освітян//Нові технології навчання. К. 2001. Вип. 31. С.12-18.

17. Волков В. Державний освітній стандарт підготовки юристів. К.: Юридичний вісник України, 2004 № 14.

18. Введение в педагогическую деятельность: Учебн. пособ. / А.С. Роботова и др.- М., 2000. 208с.

19. Волкова Н.П. Педагогіка. Посібник для студентів ВУЗів. К.:Академія, 2001. 576 с.

20. Галузьяк В.М. Класифікація стилів педагогічного спілкування//Проблеми освіти. К. 2001. Вип.26. С. 23-33

21. Григорович Л.А. Педагогика и психология:Учеб. пособие/ Л.А.Григорович, Т.Д.Марцинковская. М.:Гардарика, 2001. 480 с.

22. Гуров В.Н., Селюкова Л.Я. Социализация личности: социальный педагог, семья, школа.. Ставрополь, 1993.

23. Грищенко О.А., Іванова Т.В. Культура педагогічного спілкування.: Програма курсу. К.,: ІЗМН, 1998.
24. Доэл М., Шалдоу С. Практика социальной работы. М., 1995.
25. Дробот Л.С., Антонова-Турченко О.Г. Корекційна робота з важковиховуваними дітьми та підлітками. К.: Довіра і надія, 1996.
26. Жарая С.Б. Управління системою вищих навчальних закладів недержавної форми власності в Україні: Автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.05 / Укр. акад. держ. упр. при Президентові України. К., 1999.
27. Исправительная (пенитенциарная) педагогика / Под ред. А.И.Зубкова Рязань, 1993.
28. Климов Е.А., Как выбирать профессию. 2-е изд., доп. и дораб. М.:Просвещение, 1990. 159 с.
29. Кодекс етики та збірник стандартів професійної діяльності. 7-е вид. К.:КІПМ, 1999. 268 с.
30. Кон И.С. Ребенок и общество. М., 1988.
31. Криминология и организация предупреждения преступлений. М., 1985.
32. Лукашевич М. П. Соціалізація особистості. К., 1998.
33. Лихо лоб В.Г. Правопорушення: правова і моральна оцінка. К., 1994.
34. Максимова Н.Ю. Психологический аспект профилактики алкоголизма и наркомании подростков. К., 1985.
35. Медвідь Ф.М., Новак О.П.Право як соціальне явище // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток Української держави в умовах активізації євро інтеграційних процесів», присвячений 80-річчю від дня народження кандидата юридичних наук, професора, професора кафедри управління безпекою, правоохоронної та антикорупційної діяльності Юрія Валер'яновича Александрова (19 лютого 2015 р.). К.: МАУП, 2015.-С.89-96.
36. Медвідь Ф.М., Медвідь А.М. Правова культура як якісна

характеристика стану правової системи // Ідентичності та політичні інститути: виклики для України. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції /За заг.ред.В.М.Циби. Ніжин: НДУ ім. .М.Гоголя, 2015. С.49-58.

37. Медвідь Ф.М., Чорна М.Ф. Духовний будівничий української нації. До 150-ліття з дня народження Митрополита Галицького Андрея Шептицького // Юридичний Вісник України. 2015. № 21. 30 травня 5 червня.

38. Медвідь Ф.М., Медвідь А.М. Дохристиянські вірування у «Слові о полку Ігоревім»// Історія релігій в Україні: науковий щорічник /упоряд. О.Киричук, М.Омельчук, І.Орлевич. Л.: Львівський музей історії релігії; вид-во «Логос», 2010. Книга I. С.97-104.

39. Медвідь Ф.М. Сучасний український виховний ідеал в умовах необхідності зміцнення національної єдності // Освіта у ХХІ столітті: шляхи розвитку /МАУП. К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2010. Вип. 2.: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті: соціалізація та соціальна адаптація особистості», М.Київ, МАУП, 14 травня 2010 р./редкол.:А.М.Подольяка (голов.ред.), О.Л.Туриніна (відп.ред.). 2011.-С.51-55.

40. Мигович І.І. Соціальна робота: Вступ до спеціальності. Ужгород, 1997.

41. Носов В.В. Организация профилактической деятельности следственных аппаратов и органов дознания. М.. 1998.

42. Побірченко Н.А. Ділове спілкування.: Навчальний посібник. К.: Знання, 1998.

43. Рибалка В.В. Психологія розвитку творчої особистості.: Навч. посібник. К.: ІЗМН, 1996.

44. Основы профессиональной педагогики. изд. 2-е, перераб. и доп. М.:Высшая школа, 1977. 504

45. Освіта України за роки незалежності: стан, факти, події. К.; Вища школа. 2001.

46. Проблеми освіти. Вип.22/Кол. авт. Наук.-метод. зб. К.:НМЦВО,

2000.224 с. 47.Проблеми освіти. - Наук.-метод. зб. К.:Наук.-метод. центр вищої освіти; Наук.- метод. центр середньої освіти, 2001. 160 с.

48. Сорочинська В.Є. Соціальна педагогіка: Курс лекцій. Вінниця, Вид-во ВПУ, 2001.

49. Сердюк О.П. Основи управління комунікативним процесом: Підручник. К.: ІЗМН, 1996.

50. Социальная педагогика и социальная работа за рубежом. М., 1991. 51.Столяренко А.М. Психологические проемы в работе юриста. М., 1999. 52.Сливка С.Ю. Юридична деонтологія. К., 2003.

53. Сухарніков Ю. Вища школа України в контексті Болонського процесу. К.: Освіта, 2004 № 1.

54. Сущенко В. Проблеми питання реформування правової освіти в Україні. Кафедра правознавства НаУКМА. // Електронна версія квітень 2004.

55. Холостова Е.И. Профессиональный и духовно-нравственный портрет социального работника. М., 1993.

56. Усимова И.П. Роль правового воспитания в современных условиях / Проблемы борьбы с преступностью в современных условиях М., 1999

57. Энциклопедия социальной работы: Пер. с англ. М., 1993. т. 1-3.
58.Яворська Г. Педагогіка для правників. К., 2005.

59.Янушкевич Ф. Технология в системе высшего образования. /Пер. с польского. М., 1986.

ЗМІСТ

ПЕРЕДНЄ СЛОВО.....	3
ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ.....	4
МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ.....	9
САМОСТІЙНА РОБОТА №1.....	9
САМОСТІЙНА РОБОТА №2.....	10
САМОСТІЙНА РОБОТА №3.....	11
САМОСТІЙНА РОБОТА №4	12
САМОСТІЙНА РОБОТА №5	14
КОНТРОЛЬНИЙ ТЕСТ ДО БЛОКУ 1.....	15
САМОСТІЙНА РОБОТА №6	19
САМОСТІЙНА РОБОТА №7	20
САМОСТІЙНА РОБОТА №8	21
КОНТРОЛЬНИЙ ТЕСТ ДО БЛОКУ 2.....	22
ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ.....	23
ПИТАННЯ ДЛЯ ЗАЛІКУ.....	24
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	28

Навчально-методичне видання

Методичні рекомендації
до самостійної роботи з курсу
«Історія та теорія вищої юридичної освіти (правова педагогіка)» для здобувачів вищої освіти спеціальності 081. Право

Укладач:

Куліда Оксана Олександрівна – асистент кафедри права
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Мелітопольський державний педагогічний університет імені
Богдана Хмельницького
72312 Запорізька область м. Мелітополь, вул. Гетьманська, 20
E-mail rectorat@mdpu.org.ua
Телефон: (0619) 44-04-64

